

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pô godinu K 6. — Za Šibenik na godinu donašanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova — Oglasi tiskaju se po 12 para petit redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahtave tiskaju se po 20 para po petit redak. — Nefrankirana pisma ne primaju. — Rukopisi se vraćaju.

Naivna i realna politika.

U svim našim novinama prati se razvoj ugarske krize neobično pažnjom. Svakovrstna tumačenja i refleksije, svakovrstne kombinacije, što se naglašuju sad izvorno sad po magjarskim novinama dokazuju, da se tom pitanju daje velika važnost. Sve izgleda, kao da prevladava, ne čemo reći uvjerenje, ali svakako stalni nazor, da je s tim pitanjem užko skopčan razplet, prilika i odnošaj, u obče položaju i Banovini. Naivnici idu i dalje, pa tvrde, da će rješenjem ugarske krize biti bez sumnje lakši Hrvatima.

Bilo kako bilo, mi se od toga ničemu ne nadamo. Imamo pred sobom cilj prošlosti, imamo nedavnu odsinu, imamo vanredno gorko iskustvo, pa nas razvoj dogodjava u Ugarskoj sve jednako vrlo malo ili nimalo može da interesira, dokle god tamo stvaru sastavlja šara oligarka, koji se užasno boje razputa sabora i novih izbora na temelju obeg prava glasa. Neodviđnici će sve učiniti, da do toga ne dođe, po če se Kosuth glavom zauzeti pod ma koju cenu, da nadje izlaz, kako da ostane i uok i kozu ciela.

Još je naivnije nadati se bilo čemu od razpletanja ugarske krize, kad se u isto doba naglasiva, da u ozbiljnoj kombinaciji stoje imena Lukacs i Khuhen-Hedervary. Lukacs ostaje Magiar, pa makar sto put bio ministrom predsjednikom i on će samo nastaviti djelo svojih predstavnika sigurno ne na ular Nemagiarima. O Khuenu ne treba nam govoriti. Sve da i dodje na vladu u Pešti, a po tom da i padne Rauch, opet bi on radio proti Hrvatskoj.

Smešnost je velika misliti, a kamo li nadat se i očekivati, da će nam oni preko Drave ikad išta pomoći u našem nastojanju za uzpostavom hrvatske države. Oni o tom neće ni da čuju, oni proti tome sustavno rade, i kad ne bi tako radili bilo bi za njih isto što iznevjeriti se njihovoj glavnoj ideji, kojom uporno teže za ustaljenjem magjarskog imperializma. U znaku tog imperializma u Ugarskoj biti će uvek natezanja i kriza, al od toga Hrvatskoj nikave izravne koristi, jer će sastav, koji u Hrvatskoj, i u obče u svim hrvatskim zemljama vlasta, ostati uvek nepromjenjen, bit će pače sve to teži, nesnosniji sve dole, dok se god kod nas na čitavoj liniji ne zaigra drugo kolo.

U Ugarskoj se pače dolje mogu slobodno natezati, mogu uvek navraćati vodu na svoj mlin, jer im je to baš olakšano stanjem, koje postoji kod nas. Magjari vide, da kod nas nadjede nema znaka ozbiljne za njih pogibelji, pa im je polje široko, ruke su im slobodne. Oni mogu zapredati u isti malo Beču, a amo u Banovini držati svoju panduru, da slobodno krši i gazi ustav, da slobodno počinja bezakonja, da slobodno pomoći modernog Klodija podržava i goji bande napadača.

Kad bi se svukod u nas zavrglo drugo kolo, kad bi sva naša politička radnja bila jedna i usredotočena u jednom samom cilju, da učinimo kraj ovom našem prednjedrom, bezpravnom stanju, da cieli narodni odpor upravimo proti sistemu i proti ljudima, koji taj sistem podržavaju i podupiru, druge bi nam pitej pjevale.

Stranka prava uvek je za tim težila, uvek je za to radila i za to je taj njezin rad našao na svim moguće protivnosti vlastodržaca, koji se jednako proti tome kose bili oni u Pešti ili u Beču, pače se u zatiranju toga rada, kraj svih svojih međusobnih trivenja i razprava, nalaze složni do zagrijala. Rad stranke prava, rad po njezinu programu jedino je uspješno sredstvo proti sistemu, proti težnjama vlastodržaca, da na slabe, izcrpljuju, da onemoguće naš odpor, naše prirodno nastojanje da dodjemo do slobode.

Proti tomu sistemu, proti vlastodržcima, koji tako o nama misle i s nama rade, nije dovoljna odpora snage jedne same stranke. Hoće se tu uzbratiti odpora snaga cijelog ugnjetavanog naroda.

Zatim baš i opet ide stranka prava, kad nastoji i radi, da okupi sve narodne sile, sve narodne stranke u jednu i jedinu svrhu, da se

učini kraj stanju, u kojem se naš narod nalazi pod raznim upravama, od svake izrabljen, izigran i sve to više međusobno raztrojen.

Kooperacija svih narodnih stranaka nameće nam se jednako, ko što se napadnutu čovjeku u samoobrani nameće jedini izlaz, da se opasna protivnika riši skrajnim sredstvom. Tko od togu narod odvraca, tko mu do toga pribrije, taj pomaže, taj radi, da ga protivnici što jače zakvače, pritisnu i sruše, pa da ga i dalje gaze, dok ga sasvim ne ubiju.

Ovo je bar jasno i logično. Ali ova jasnost, ova logičnost kada ni malo ne vredi za neke naše ljudi, koji vole u svojoj zaslijepljenoći zanašati se na osobu, kojima je jedina svrha trovati narod, zavajdat ga, međusobno ga razjarivati, zaludjivat ga i odvraćat ga od skupnog odpora na radost i uslugu vlastodržaca. Ni sam, da ta jasnost, da ta logičnost za njih ne vredi, već oni idu još dalje, pa tvrde, da je akcija za okupljanje narodnih snaga, za kooperaciju svih narodnih stranaka — izdajstvo!

Narod bistro vidi, i on će najbolje razpoznati na kojoj je strani to izdajstvo. Međutim stranka prava, ona stranka, koja nije i ne će da bude zaražena zduhom tudičinstve, nastaviti će tom akcijom i ne će sustati dok ne vidi kako cieli narod u jednom taboru stoji proti dakanju sitemu spravan i voljan da se proti njemu bori, dok ga god ne sruši. To je vrhovna otlačenička dužnost.

Naš narod mora tako raditi bez obzira, da li se u Pešti ili u Beču mijenjaju ljudi i vlaste.

— dis.

Parlementarno izvješće.

Carevinsko vijeće.

Beč, 19. lipnja 1909.

Raspisana državna proračuna, započeta na 15. o. m., nastavljena je redovito neprekidno do jučer popodne. Stranke se drže strogo svih utapanja u pogledu razdobe vremenn doznačena za govore, tako da raspisava teče gladko i brzinom dosta nevidjenom. Za stalno, raspisava je ovog puta zanimljiv nego il obično, a to ne samo radi zamršenih političkih odnosa, nego i radi toga, što su govornicim udarene granice gledi trajanja govora, koji su u kratko sabrani, te se govornicu redaju jedan za drugim, te ne dosadjuju dugim govorcijam.

Najprije se je vodila obća raspisava vrhu svih poglavija proračuna. Steinwender, nječki nacionalac, ističe, da se prigodom proračuna najviše raspisavlja o narodnostim pitanjima, dočim da je sve to raspravljanje uvalidno, jer se sa istim nije nikad što postiglo na korist jednog ili drugog naroda. Bavi se zatim sa proračunom, o kome veli, da je u vrlo lošem stanju, jer su državne financije u deficitu, koji treba da bude nadopunjeno. — Tom ašek, socijalist, bavi se izvanjskom političkom situacijom, te, prelazeći na gospodarstvena pitanja veli, da kriza blesni upravo na svakom polju, u svakoj grani gospodarstva; spominje skupokošte hrane, što dovodi narodi do očaja, te ističe potrebu sporazuma između naroda i rada. — Lang, kršćanski socijal, — bayi se poglavito izvanjskom politikom; kuje u zvezde savez sa Njemačkom, čijoj spremnoj vojsci Austro-Ugarska ima da zahvali, što je izčezala pogibelj rata radi aneksije Bosne i Hercegovine. — B a k s a, češki radikalac, obara se na centralni parlament, koji da nije nadležan da rješava ustavna pitanja, za koja je nadležan sabor, te veli, da njegova stranka neće ništa posuzeti za ojačanje parlamenta. — C h a r i, nječki nacionalac, ističe preku ružu, da se redovito riči proračun; navajda razne osmose, s kojim se ima da bavi parlament, osobito osnovu glede uređenja jezičnog pitanja u Češkoj, gdje je potrebit sporazum između Čeha i Njemača; opaža, da nitko ne ima odvražnosti da krene putem tog sporazuma, da ga pospiši i omogući u bilo kojem pravcu; tuži se na parlament, koji gubi uzalud svoje vrieme i svoje sile. Gleda odnošaj sa Ugarskom, veli,

da njegova stranka stoji na dualističnom stanovištu, te da je protivna onim pokušajima u Ugarskoj, kojim su ugroženi interesi ove pole monarhije. — Zaninje je govor češkog agrarca Prašeka, bivšeg narodnog ministra za Češku. On veli, da je unutarnji položaj jako ozbiljan; svu politiku plovi u centralističko-njemačkom vodam; dosega je pogledati na ministarske stolice na kojim sjede do trinaest ministara, od kojih četvrtica su slaveni, dočim devetorica niemi i to ponajviše šovištne, narodni dušmani Čeha; kori Poljake koji omogućuju Njemačem, da vladaju protiv slavena; nuda se u narodni pokret u Galiciji, koji će onemogućiti daljno protuslavensko držanje Poljaka; kad se svrni slaveni budu borili rame uz rame, propasti će batohost nemaca; njegova će stranka poduprijeti nastojanja, da se dodje do sporazuma sa Njemačem, ali taj sporazum nije moguć dok su Česi smatrani nizom vrsti naroda, dok ih se proganju, dok oni moraju živjeti u „konobi“ a nemicu u „salonu“.

Još je više govornika uzele riječ, mu između istih napomenut je još samo neko: — Kramarž veli, da je Binert razjario češki narod svojim držanjem u pitanju uporabe jezika kod pošte u Češkoj, i jezičnom zakonskom osnovom, kojom se cipea deska kraljevinu i stvara se njemačko-nacionalni predjel. Bieren, da uvrđe Slovence, uzeo si je Hohenburgera za ministra pravde, agitatora, žestokog protivnika južnih slavena; tim nije moguća parlamentarna kooperacija sviju stranaka, a taj je neobuhodno nužna osobito sada, kada državne finančije iskazuju deficit od 73 milijuna kruna, deficit, koji će još silno porasti radi troškova za vojsku, za mornaricu i za socijalno osiguranje. Prelazeći na držanje Poljaka, D. R. Kramarž veli, da neće, da Poljaci tjeraju češku politiku, ali barem neke ne vode upravu protuslavensku politiku; baš s toga, što Poljaci vode takov politik u Galiciji, oni moraju biti služe svake vlade, pa i ove, u kojoj sjede jedan Hohenburger i jedan Schreiner. Na koncu izriče nadu, da se neće naći nijedne slavenske stranke, koja bi poduprla takovu vladavinu, koja promiče interese samo jedne narodnosti. — Spinčić opisuje grozno stanje, u kom se nalazi hrvatski narod s ovu i onu stranu Litave onaj narod, koji se toliko zasluga stekao krvavo se boreći za dinastiju i državu, i za to navukao se na mrižju i prognostica sa više strana; ističe narodne i gospodarstvene odnose i potrebe na primoru; te na koncu veli, da se samo vlasti prama svim narodnim pravdom može glasovati proračun; nu pošto ova vlasta naš narod zapostavlja, dužan je da glasuje proti proračunu.

Tresić veli, da se Austrija mora stiditi pred bielim svjetom radi zapanjenosti Dalmacije, koja ne ima da što izgubi, budući sve izgubila, kad je pala pod gospodstvo Austrije; obara se na vladu radi pisanja „Fremdenblatta“, ističe razne potrebe, veli, da su uzaludne vlasti prijetje, jer obziron na zapostavljenje Dalmacije vlasta ne ima pravo, da od jezinih predstavnika iste glas povjerenja.

Globinski, poljak, brani se od raznih napadaja na držanje njegove stranke; veli, da se u Austriji ne može vladati proti nijednom narodu; da se mora doći do zbijenja između narodnosti putem kompromisa; vlasti Biernertova nije napere na proti nijednoj narodnosti i s toga ne može on da se pridruži pokluku „dolje Biernert!“; zali, što se stranke zastupane u slavenskoj jednoti ne mogu približiti niemcima, eda bude omogućen složan rad; slavenska jednota stoji na negativnom stajalištu, dočim poljaci hoće da vode politiku slobodnih ruku; molj vlastu, da živo uzastoji, kako bi se došlo bar do nekog bliženja između čeha i niemaca; kad bi se to postiglo mogla bi u jesen nastati druga politička situacija, te bi nastali i u parlamentu zdravi odnosi, koji bi omogućili uspešan rad.

D a s z i n s k i, socijalni-demokrat, poljak, dičnom zagonetkom napada oficijozu Rusiju i D. R. Kramarža i drugove, koji idu šnjom pakirati; neoslavizam nije nego koketiranje ruskog

carizma sa pučkim strujam Rusije i slavenske Austrije, čim se hoće da zabašuri sramotnu upravu ruske reakcije, predočujući puku neiskrenu, lažnu priču slavenske solidarnosti. Ruska vlasta nije slavenska, tomu je dokaz i posjet njemačkog cara Vilima ruskomu caru. Prava je politika narodna politika, a ova pak ne more da bude drugo već politika radnika. (Nastaviti će se).

Još nješto o c. kr. trgovackoj školi u Spljetu.

Split.

Reklj smo svoje vrieme, da se jedan javni zavod nebi smio upravljati kao koji mu drago privatni posao. Ali kad pogledamo na našu trgovacku školu, moramo doći do uvjerenja, da ova istina neće ili ne može (biti će ovo drugo) da sivati sadanj njezin upravitelj, neki Antun Jelčić (Gelčić). Svak je njezin korak i svaki čin dokazuje, da je on uvjeren, da je taj zavod stvoren jedino radi njezove prečaste osobe, koju name je, a ne znamo odakle, zlokobni vjetar bacio u Split. Iz upravo bajoslovnih anekdota, koje kolaju po gradu, mogli bi iznjeti sili dokaza za ovu tvrdnju, ali da nam se nebi predbacilo, da preterjujemo, užeti ćemo za ovo (za sada barem) samo u obzir da sada išaže školske programe.

Poznato je, da upravitelj na svakom zavodu podučava ograničeni broj sati, a to zato, jer mu sama uprava donosi toliko posla, da je nemoguće, da se u nju predava više sati. Ali je u našem slučaju sasvim obratno, te mi nalažimo, da upravitelj trgovacke škole Jelčić (Gelčić) predava svakog polječa i do 26 i više nedjeljni sati. Ne mari, da ovakvo stvari zakon ne predviđa ni za učitelja bez uprave i da se neće naći nijedan pedagog, koji će priznati, da je moguće u ovakovom slučaju savjesti vrišti svoju dužnost. Ali valjda za trgovacku školu uređuje razpored učenih sati sam upravitelj, a onakav broj prekođnih sati donosi maleknost od godišnjih 2000 kruna, ne naravski zavodu, nego toliki vrednom upravitelju „gvozdjeni i junačkih prsa“, kako običava sam kazati, kad plane svesti njegovim, te se pravda sa svojim učenicima.

U jednom školskom programu nalazimo za bilježena upravitelj Jelčića, kada predavač trgovackog i mjenbenog zakonika, čisto dakle pravničkih predmeta, a da upravitelj nije pravnik, toliko će znati po svoj prilici i on sam, dok on u Beču to sigurno znadi. Da se ne bi reklo, da će to biti bilo radi pomanjkanja učiteljskih sile, moramo reći, da je ovaj predmet bio zamoljen ugledni savjetnik gospodin Tartaglia, te da se je on u interesu stvari bio i primio, ali je upravitelj svojim makinacijama izposlavao, te je on i nadalje ostao da igra ulogu pravnika, a na veliku sablazan džika i svili onih, koji su znali, kako stvar stoji. A da je sablazan bila ne mala, potvrditi će i to, što je rečeni predmet upravitelj morao predavati na talijanskom jeziku i po talijanskom tekstu, a talijanskog jezika ne poznava ni reči ni slova. (Mimo gredu rečeno, da znade pogrešno i neslušivo izreći nekoliko reči, kao: piju i mesto piu i le mane mjesto le mani e proverbalni njezov prevod iz njemačkoga na talijanski jezik: „Wir beeöhren uns ilmen mitzutellen“, on predava: „Noi onorare noi, voi comunicare al“).

Kako je moralno biti djaciima i to u prvom redu boljima, te po pojim svaki onaj, koji znade kako je vrlo težko kad se mora nabaviti nješto sve onako kako se nalazi u knjizi, a za ovo nam pruža dobar dokaz i školski program, koji nam bilježi odzakl učionice, a onih učenica, koji su prije bili ubilježeni kao odlična. Ali to rek bi, da malo djeluje na one, koji misle, da je zavod za njihove interese, a ne oni za zavod.

U programu od godine 1907-8. nalazimo, da upravitelj predava i računanje, opet ne svoj predmet (a ima li on svojih predmeta? Op. slagara), a sve to uz silni broj sati svoje struke, (toboz knjigovodstva i pisanja na stroju. Odgovor slagaru). Da, tako on, a u istom programu nalazimo učitelja matematičara sa samih 12 sati nedjeljnog podučavanja. Da li je to bilo,

da se priuči onog učitelja na gladovanje, jer se nagrada odmjeruje prama broju učevnih sati ili je to bilo u interesu zavoda, ili pak samoga upravitelja — nije baš težko razumiti.

Iz programa sazajemo, da je upravitelj predavao i njemački jezik, opet ne svoj predmet; pa kako znademo, da mu fali prvi uslov za uspješno predavanje jezika, naime poznavanje nastavnog jezika, uz to smo čuli, da i ove školske godine predava isti predmet, potrudili smo se, da dobijemo neke obavijesti, koje su takove, da bi u svakoj zemlji izazvale posredovanje oblasti, koja bi onemogućila slično čeljade kao nastavnika, a kamo li mu dozvoliti da bude k tomu i upraviteljem zavoda. Prijori, koji se odigraju preko predavanja njemačkoga jezika, nadaknjuju i najlepše iz poznate komedije „Školnik Flachsman“. Dovoljni bio prizor, kad on čita iz papirica sakrivena u šeširu, a učenici mu ga otmu i nadaju prepis iz Scheideline knjige. Jezični „monstrumi“, iznakanivanja hrvatskoga govoru, auktorativno odsudjivanje svake knjige i učitelja, na koje se koji učenik usudi da pozove, pa sve ostale smesništve, koje sile na veselost, a uput i na sažaljenje, pružile bi vrlo zanimivog gradiva i za najhumorističniji list, pa se čudimo, što na „Duje Balafac“ nije ni još odkrio to humoristično blago. Ali, jer nam nije do šale, gdje se radi o obstanku jedinog nam zavoda te vrsti, ne čemo ih ovduje dalje iznašati, a za pedagoge nam je dosta kazati, da upravitelj Jelčić znade zadat od danas do sutra da se nauči 150 rječi njemačkih, bez obzira na pjesmu i ostalo štivo. Učenici moraju još k tomu da uče i njemačka pisma, jer da je to, govorim upravitelj, učenje njemačkoga dopisivanja. Da li se ovako može naučiti jedan jezik ili njegovu dopisivanje, to može vjerovati samo upravitelj trgovacke škole u Splitu, a mi pak mislimo, da će i ovakovo podučavanje biti za nekoga dobro, jer i ono povećava broj učenih sati. Povećava ga i podučavanje krasopisa, pa zato ove godine upravitelj podučava i taj za njega novi i nepoznat predmet. Kako i s kojim ga uspijehom podučava, svišto je na to odgovoriti. Žalostno je samo, da iko odlučuje, sve ovo muke doobra i da neki učitelji, koji uživaju u gradu glas kao dobru nastavnici, ne će ili ne znaju da upozore one, kojih se tice, na ovu nespretnu preuzetnost upravitelja, a to kao glavni razlog svih sukoba u školi, čestit izašgona i nečuvnih oštreljaka.

Za danas dosta, a čim prije čemo nastaviti o pedagoško-didaktičnoj spremi upravitelja Jelčić-Gleliche.

Šakomu svoje.

Sa sjevernih otoka, 11. lipnja.

Čitali smo u „Piccolo“ od t. m. dopis iz Citanove u Istri, da će se tamo danas obaviti pokusi mrežom zvanom „Lorini“, koju je izumio ribarski nadzornik g. Petar Lorini. „Piccolo“ radi ovog izuma nazivlje ribarskog nadzornika „ženjalnim“. Doduše g. Lorini bi u istinu zaslužio ovaj lepiti epitet, kad bi mreža „Lorini“ bila u istinu plod njegova rada, ali nije. Evo dokaza.

Priučnik za ribara.

XIV. Koralski obrt.

Kao što Kraljani od vajkada love spužve, tako i Zlarinjani korali sa svojim „inženjerom“, korali na našem moru raste ponajviše na strmim podmorskim bracima na dubini od 60—90 m. Najbolji je onaj na bracima izpod Žirja otoka Jabuka i vanka luke Luštice (Tajera). Ribanje korala, to je jedan od najtežih poslova. Inženjer se spušta u more. Tare se o podmorske hridi, da sa njih odspada korali i prihvata se inženjer. Posao posve mučan i težak, da jednim ribarima popušta dlan na rukama. Ni nači koraku neuskriribar nije lako. Treba imati osobite prakse i vještine. Zlarinjani se vladaju po nekim znacima, što oni sami na trokut postavljaju. Prije godina više je ladja ribalo korali u udruženja. Danas su još samo trojica, koji se ovim obrotom bave, od kojih jedan je jur prevadio osamdesetu godinu svoga vješta. Da je obrt koji je kod nas bio na glasu, danas mal neznatan i zapušten, razni su uzroci, a poglavito ovi:

Prije godine 1880. lov korala u Italiji bio je posvema neznatan. Talijanci su običavali ići na lov korala u Francuzku od Nice do Marsilje i Algira. Francuzka vlasta g. 1888. udarila je takso od 1000 Franaka za svaku ladju, koja bi tamo ribala i tim prisilila talijanske korajale, da napuste francuzke vode. Italija, neimajući dovoljno

Gosp. Lorini služuje u svojstvu ribarskog nadzornika, ovo je 17 godina. U ovom dosta dugom roku, nije nam ništa nova iznjo niti počinio, što bi nam koristilo. Kad od jednom, evo ga ove godine sa ovom novom mrežom, za koju će on čak tražiti patent. Kako to i od kada taj patent? Preptili smo se i doznavi smo ovo: Gospodin Bonicoli iz Zadra bio je poslao priručnik za ribare, što ga je kašnje izdalo o svom trošku, pomorskoj vlasti, da bi ga ona tiskala. Ovaj priručnik bio je kod pomorske vlade, ili bolje u rukama g. Lorina cijelu lanjsku godinu. Kroz ovaj rok vremena naravno je, da je g. Lorini erpio sve ono, što je u priču ribu. Izbila! Ako otvorimo ovaj Bonicoliov priručnik „Manuale pratico per la pesca di mare“ na stranu 95, 96 i 97 načemo tačan opis ove mreže, koju gospodin ribarski nadzornik svjata i kojoj još daje svoje ime „Lorini“.

Gosp. Lorini tek pravi pokuse takovom mrežom, a nezna da se već odavna ribari s takovom mrežom u Dalmaciji, pa iako ne srdele. Na sve ovo upozorujemo pomorsku vlast, i preporučamo joj, da dobro paži što radi i da se ne usudi tražiti patent za ovu mrežu, koja nije izum Lorina. Što bi se sutra dogodilo, kad bi obitelj sada pokojnog Andrije Gamulinu iz Jelse tražila kud je svršila mreža nazvana „Jatarica“ izumljenu od njihovog pokojnika a poslata pomorskoj vlasti god. 1905., bez da je ikada bila povraćena ili mu što odgovoreno? Kako bi sutra pomorska vlasta se opravdala pred sudom i javnim mnenjem da bi g. Bonicoli dokazao, da je traža „Lorini“ samo prepis i skoro podpuna sličnost one mreže, koju je on izumio?

Gosp. Lorini nazad godinu dana bilo je lako onako „ženjalno“ plagirati po Garesu, Marchesettu, Kišpatiću itd. i pisati ono remek-djelo onako liepo odlikovanje na bečkoj ribarskoj izložbi, ali nije danas, jer ima onih, koji i ako nisu lukavosti Lorinjeve, ipak su dostojni toliko približiti se njegovu ribarskom znanju, da ga upozore, kako nije liepo kititi se tjudim permj. Svakomu svoje. Do vidova!

Ribar.

Političke vesti.

Naš sabor. „N. L.“ doznaće iz pouzdana izvora, da će sabor biti sazvan oko petnaestih rujna, zajedno sa drugim pokrajinskim sabrima. Sjednice zastupničke kuće carevinskog vjeća u Beču, budu li redovito tekle, potrajat će sve do 20—25 srpnja.

Vječanje koalicije. Neki dan sastao se ekzekutivni odbor hrvatsko-srbske koalicije u plenumu sjednicu, te je s obzirom na ono, što se događa u zemlji, i napose, što se ne saziva sabor, što je podpuno nezaštiteno licu sigrurnost projektinac, što se zabranjuju javne skupštine, dapače i pouzdani sastanci pristaša režima nepočudnih, što više, što se povređuju i umiljeti narodnih zastupnika, rječi, što se u Hrvatskoj provodi sustav, koji je u podpunoj opreci sa zakonima, koji u kraljevini Hrvatskoj zajamčuju ustavno vladanje, zaključio: da se za petak 25. lipnja o. g. sazove plena rječi sastica svih zastupnika hrvatsko-srbske koalicije u 9 sati prije podne u maloj saborskoj dvoranji.

kofiku korala, nabavljala ga je u Španjolskoj, Japanu, Kap Verdu i Dalmaciji. To je moralna činiti, a da odoli velikom potrošku korala, koji se je kao urez tražio, a koga ona nije kod kuće imala. Talijanski korajari ribali bi po šest mjeseci u ludji su 10—12 ljudi, a ne bi izribali više od 20 do 30 kg. korala; a kad bi izvalidi 80 do 100 kg. to je bila riedka sreća i posve obilata godina. Ondu su cene korala bile doista visoke, i to je mnogo uprivalo, da je koraj počeo se k ores sve to više napuštanju.

Godine 1880. nastao je veliki prekret u lov korala u Italiji. Još godine 1875. našast je jedan podmorski brak u vodama Sciacca u Siciliji, a god. 1878. drugi pun korala. Godine 1880. našast je u istim vodama i treći sa ogromnom kolikočinom korala. Koliko bi se prije korala izribalo preko jedne ciele godine, sad bi u jedan dan; a više puta je prostor u brodu bio premađen, da se vas je izribani korali smjesti. Koraj, što se je izribao na ovim bracima samo u godini 1880. bio je procijenjen $3\frac{1}{2}$ miljuna talijanskih lira. Sustjedne dve godine izribalo se je toliko korala, da od prvačne cene 24 lire po komadu palu mu je cijena na 3 lire po kg.

Ovo je dalo povoda, da su mnogi ribari sami počeli brusiti koraj, kako su bolje znali i mogli, prodavajući ga ponajviše u Indijama. Zauzetnost korajara, koji su u svojoj obitelji predivljali koraj znatno je utjecala na cijenu korala,

Magjarski trgovci i obrtnici u Bosni. Bosansko-hercegovačko društvo trgovaca pozvalo je u savezu sa družtvom bosansko-hercegovačkih industrijača, članove budimpeštan- ske trgi i obrtni komore, da posjeti Bosnu, te tako nadovežu uže trgovacke svezne između Ugarske i prisojenih zemalja. Komora je ovaj poziv prihvatala, te ujedno zaključila pozvati i članove ostalih komora te trgovackih društava u Ugarskoj, da se izletu priključe. Za čudo je, da sličan poziv iz Bosne nisu primili i hrvatske komore! Ili zar bosansko trgovacko društvo zaista želi samo uže trgovacke veze sa Ugarskom?

IZBORA SLOGA FRANKOVACA I RAUCHOVACA. Danas nema više razlike između rauchovaca i frankovaca, pa zato im niti nije od potrebe sklapati kakove posebne saveze ili pak to, jer su jedno te isto a tako složno i zajednički svuda u javnosti i djeluju, bilo na županijskim skupštinama i izborima, bilo kod dočekivanja baruna Raucha, bilo kod občinskih izbora, a tako će biti i kod saborskih izbora, za koje su si već podigli kandidature, kako neki, koji mogu znati, povjerljivo pripovedaju. Vidjeli smo frankovce kod izbora županijskih skupština u županiji; vidjemos kod Rauchovih parada u Slavoniji, svuda jedni te isti sa Rauchovim židovima i oblastnicima, jer drugog niti nema u Raucha. Sadu su bili i činčki izbori u Vinkovcima. Frankovacke novine su javile o njihovoj „sjajnoj“ pobedi, ali ni niti riječ o tome, da su „pobjedili“ složni sa rauchovcima. To se telčima mora zatajiti. Međutim „Agramerica“, koja ima Beču i Pešti dojaviti, kako Rauch uspijeva i napreduje, javila, da „die neuesten Stimmen vereinigten die Starčevićane und einige Unionisten auf sich.“ Dakle „Starčevićanci“ i unionisti pobijedili su!

Proračunski odbor austrijske zastupničke kuće dovršio je svoj rad i odobrio finansijski zakon. Ni pojmenično glasovanje o kritičnom naslovu „ministrarsko vjeće“ nije dovelo ni do kakvog iznenadjenja. Opozicija je 20 proti 25 glasova ostala u manjinu. Kod tog je naslov naglasio sam ministar predsjednik Biederth, da je pogriješno smatrati prihvat „disponicionog fonda“ većim dokazom povjerenja, nego prihvat kojeg mu drago drugog za upravu države potrebnog kredita. Reagirajući na ostale izvode, želje i pritužbe govornika, rekao je ministar-predsjednik, da je njegovo ministarstvo nepristrano prama svim narodima. Govornik je izjavio, da je pitanje o priznanju nauka u zagrebačkom sveučilištu, kojeg se je dotaknuo zastupnik Vuković, od velike važnosti sa stručnog i nacionalno-političkog kota i sa općeg državnog stanovišta, naročito s obzirom na aneksiju Bosne. Vlada se mora i ona se hoće ozbiljno baviti tim pitanjem. S vladinog stanovišta moguće je, da se dodje što više u susret izraženim željama i postojećim potrebama.

Pokrajinske vesti.

Zadruge u Dalmaciji. Na 8. dojudežnjeg mjeseca obdržavati će se u Zadru sastanak zadruge „Dalmatinskog saveza“, u koji je upisano 138 raznih zadruge. U Ljubljansku „svezu“ je upisano je iz Dalmacije 67 raznih zadruga.

izbrušena u tvornicama, koje nisu mogle održati atatniku, te je talijanska vlast morala izdati odredbe, po kojima ovdje onđe bio je zatranjen lov korala.

Uz ovu svu bogatu lovnu koralu u Italiji na dalmatinski koraj, koji se odlikuje nad ostale svojom vrlinom i svojim crvenim sjajem, nalazio je kupaca, ali ne uz one prvačne uvjete. Posto su korajali ribari prodavali spekulanti, a ovaj tek tvorničaru, morao je i on dobiti, tako da je cijena korala bila tako nizka, da se nisu izplaćivali ni troškovi, skočili su ribanjem. Radi ovoga lov korala bio je nekoliko godina za pušten.

Međutim zatvoreni koraj, polovljena u Italiji god. 1880., 1881. i 1882. mal a malo su se razprodavale, a traženje crvenog korala bivalo je sve to veće.

Godine 1897. stalo se je ozbiljno misliti, kako bi se kod nas mogao opet podignuti korajski obrt i to kao domaća industriju. Pošto su starci „armaduri“ ili izumrli, ili, neimajući nadne u prodaji korajala, zanječili potrebitu svatu za odpremaju na lov još preostale trojice ribara korajala u Zlarinu i to baš g. Štrike, Kordića i Gažije, to je poticajem naše štampe pomorska vlast bila preuzela stvar na sebe. Godinu dana po ovome pomorska vlast, preko svog konsula u Genovi, nastojala je izposlatiti, kako bi tačnoj tvornici primile jednog mladića iz Zla-

Kurs o zadružarstvu. „Zadržuća sveza“ držati će u Spiljetu dne 26. do 31. jula u občinskoj vjećnici kurs ovim rasporedom: 26. jula (ponedjeljak) u 9 sati: Povijest i razvitak zadružarstva; 27. jula (utorak) u 9 sati: Kreditne zadruge; 28. jula (srijeda) u 9 sati: Dužnosti članova uprave i nadzornog odbora. Glavne skupštine; 29. jula (četvrtak) u 9 sati: Najažniji zakoni i odredbe, propisi glede poreza, pristojbina, bilježi itd.; 30. jula (petak) u 9 sati: Zadruge za nakup, proizvod i prodaju. Zadržuća škola; 31. jula (subota) u 9 sati: Druge pojedjelske zadruge. Svako poslije podne biti će praktično poučavanje u zadružnom knjigovodstvu i to za blagajne Rajfajzenovek i druge zadruge sve na temelju formulara. Kurs će vođiti osobe iz centralne u Beču, g. Rašića. Siromašni članovi zadruge su pod ovom vezom, dobiti će podršku ako to zatraže pismeno. Učestnici treba da se dopisnicom javne na adresu: dr. Ante Alfirević, Spiljet. Učestvovati mogu i nečlanovi ako se prije prijave pismeno.

Zastupnik Fran Ivanović u narodnom blagdanu. Ravnateljstvo družbe sv. Cirila i Metoda za Istru primilo je od zastupnika na carinskem vjeću u Beču, gosp. Frana Ivanovića pismo slijedećeg sadržaja: „Sasvim rado se odazivljivam vašem rodoljubnem pozivu i željam K 10 kao narodni dar družbi za narodni blagdan Cirila i Metoda dne 5. srpnja, koji blagdan slavenskih apostola Cirila i Metoda ne proglaši narodnim blagdanom, a milodari toga dana neka se namjene družbi, koja se diči njihovim svetim imenima. Kada bi se između tri milijuna Hrvata što borave danas u Hrvatskoj, Slavoniji, Bosni, Hercegovini, Dalmaciji, Istri i van u tijemu svetu našo samo 100.000 rodoljuba, te bi do 5. srpnja poslali vašoj družbi samo po jednu krunu na glavu, eto vama liepe jabuke od sto tisuća kruna, da sirotinji Istri otaretne mnogo suzu s oka narodne prosvjetje. Pokušajte još jednom u tom smislu apelirati na narod. Želim vam u tom dobru dobro sreću. Poštovanjem: Frano Ivanović, narodni zastupnik. U Beču, dne 6. lipnja 1909.“

Na rodoljubivo pismo velevidjnoga narodnoga zastupnika gosp. Frana Ivanovića, ravnateljstvo družbe sv. Cirila i Metoda za Istru ne ima sa svoje strane što nadodati, već ponoviti molbu, da bi se cieli hrvatski narod dne 5. srpnja o. g. sjetio naše družbe, naše Istre, našega zapuštenoga naroda. Daj Bože da bi se u tom plementom nastojanju natjecala sva naša mjesto, svi naši ljudi, da bude izpunjena želja našeg dičnog zastupnika. Napred za družbu!

Naredba proti ljekarnicima u Dalmaciji. U sredu su hrvatski zastupnici Bulić, Ivčević, Laginja i Dubilj pošli u ministru nastave Haerdtlu i potužili se proti naredbi, objelodjenoj 27. svibnja, usled koje bi dalmatinskim i istarskim ljekarničkim pomoćnicima, koji su u svoje vrijeme dovršili nauke u Zagrebu, bila oteta mogućnost postati vlastnicima i našim zastupnicima koje ljekarne u Dalmaciji i Istri. Ovom naredbom ugrožena je eksistencija jedno 70 hrvatskih ljekarničkih pomoćnika. Naredba, koja ima retroaktivnu snagu, stoji na stanovištu: „lex non respicit retro“. U utorku po podne pak govorio je o istoj stvari zast. Mandić sa ministrom predsjednikom Biederthom i ministrom

rina u svrhu, da se uputi u brušenju korala. Dotični konsul je odgovorio, da bi svako njeđeno nastojanje bilo uzaduzno, jer da već unapred zna, da od svega toga ne će biti ništa, a to s razloga ljubomornosti samog obra.

Da se pak sasna ne zapusti lov korala u našem moru, „Austrijsko ribarsko društvo“ u Trstu poduprlo je naše korajare, te ih je odpremilo na lov. Nu korali se nije mogao dobro unovčiti, a družtvu, prije neg se plati dani predujan za dve godine, nije htjelo davati više, i tako ove zadnje 3 godine nije se koraj u našem moru ribao.

Pošto je izložen koraj lanjske godine i to pred Božić prodan bio, „Austrijsko ribarsko društvo“ u Trstu opet je, i ako kasno, došlo u susret ribarima korajala. Nu na žalost ta podpora nije imala pravog uspjeha. Kordić je odputovao u Ameriku, stari Štrika, iznemogao, odrekao se lava, a sam Gazija pošao na lov i tek prvi srpnja 1908.

Uspjeh njegova lava bio je slab, a i da bude dobar i plodan ne veseli me, a evo razloga:

Vas koraj, što ga izribaju naši Zlarinjani, u plodnoj godini ne iznosi više od 250—300 kg. pravog crvenog korala i jedno 80—100 kg. škrta.

(Nastavlj. se se.)

nastave Haerdtlom. Oba ministra bila su začudjena i izjaviše, da oni nisu ni znali za obstojanje pomenute naredbe. Zast. Mandiću obrekoše, da će se odmah dati izvještiti o čitavoj stvari.

Nova zgrada muzeja u Splitu. Za gradnju novog arheološkog muzeja u Splitu opredijeljena je svota od 290.000 K na više obroka. Prvi je obrok već doznačen, tako da će se radnje moći započeti već i ove jeseni. Odnosni su načrti već odobreni.

Iz grada i okolice.

Članovi hrv. zagreb. kazališta Šibeniku. Jutros je iz Zadra stigla na g. načelnika ova brzjavčka: "Doktor Ivo Krstelj, načelnik u Šibeniku. Pod svežim dojmom Vašeg sručnoga gostoprimstva molimo Vas da već sa prve štacije primite našu toplu zahvalnost, te budete našim tumačem ostalim Šibenskim rođodubinama da nosimo najlepše uspomene iz dičnog Šibenika, Andrija Fijan sa ensemblem hrvatskog zemaljskog kazališta."

Kazalište. (Hrvatska drama u Šibeniku). U subotu u večer davao se je "Crveni talar", drama u 4 čina od Eug. Brieuxa. Komad dođe dug, tako da gdje i gdje opada napetost slušača, ali u svojoj cijelin od velikog značenja i efekta. Vidi se, da je pisac baš naumice isao za tim, da vjerno fotografira, makar u mizu fotografija bilo snimaka, preko kojih se lako okom prelazi. Tendencija je vrlo plemenita, jer drama hoće da djeluje na način, da bi bio što manji broj onih, koji bivaju nedužni osudjeni. "Bojte je da bude rješeno deset kričnih, nego da bude osudjen jedan pravednik." Uz to tendenciju ova je drama ostri prosvjedni krič proti sudstvu, u kojem glavne uloge igraju ljudi nesposobni ili prosti birokrati formaliste. Iznesena je na pozornici jedna žrtva takovih ljudi u biednom Pieru Etcherparu, koji je užet kao krič, a neduž je i kojemu se u toku potrone razprave priobčuje i ono, što nebi smio da ikad sazna o ženi mu Janetti, čim njegov život bude do kraja ogrožen. A da ironija sudbine bude podupriva, Pierra pomaže da bude rješen obtužbe baš taj momenat, koji ga kasnije za uviek unesrećuje, jer je baš taj momenat djelovao na državnog odvjetnika uverjavajućom snagom, da onaj Pierro, koji se je u času, kad mu se to održalo, onako prebrazo, na kojega je to tako silno djelovalo, nije kadar da počini zločinstvo umorstva. Rješen je, ali unesrećen on, dječak mu, majka, koji sele u Ameriku i žena Janetta, koja je sudbenim postupkom ostala lišena svega, koja najzad od zakona traži, da joj bude nadoknadnjena sva tbia, sva ta žalost, sve to ponjenje i koja, kad čaje od sudca, da joj zakon ništa ne duguje, kad gleda svu ravnodušnost, cinizam suda, koji ju je nerazbito lako upropastio, kroz koj najzad sama sebi pravdu i ubija nožem tog sudeca Monzona. Sad nam se tek prikazuje u svoj uskočnoj groznoj slici posljedica načina, kojim se sudilo Pierru. — Igralo se dašto izvrstno s preciznošću i vjernošću, koja je često bila udizljivala. Izvanredno je te večeri svidjao g. Boršnik u svojoj dugoj i težkoj ulozi, u kojoj je uviek stao odmijeren i prikazao do skrajnosti tačno i vješt tip suda, koji se utvara sposobnim, koji se nameće. Uz takova suda i drugi su vrstno prikazivali sve druge tipove, tako da je ilepo odskočila i druga piščeva tendencija, da pokaže naime, kako i u francuzkom sudstvu promaknuća i želja za njima igraju velike uloge. Zgodno je tu zato umetnuo poslanička Panskog kotara. — O izvršenju pojedine uloge napose govoriti, odvelo bi nas daleko, jer su sve, kako rekosmo, odigrane vrlo ilepo, ali moramo ipak spomenuti krasnu igru g. Baraću u ulozi Pierra, gdje. Vavru u ulozi Jantette i g. Raškoviću ulozi Vagreta, državnog odvjetnika; njihovo i Boršnikovoj igri zahvaliti je, da se je ovaj dugi komad onako i onoliko občinstvu svudio. Ovo naglasujemo, jer da nije bilo nijehova umjetničkog predstavljanja, pažnja slušateljstva bila bi bez sumnje više puta smalaksala. U kratkoj ulozi g. Grind bio je interesantno tipičan. — U nedjelji u večer davao se Gogoljev "Revizor". Ovaj krasni komad, koji je mal ne prošao sve svjetske pozornice, uviek je jednako privlačiv radi svoje nedostignuće umjetničke satire. Kolika mu je vrednost, vidi se najbolje iz ovog istinitog anekdota. Kad je "Revizor" objelodanjen, pozvao je ruski car Gogolja namjerom da ga odlikuje. Pristupiv Gogoli caru, ovaj će mu: "Pročitao sam Vašeg "Revizora", te sam se od srca nasmijao." "Večkanistvo", odvrati Gogolj, "ja sa mislio da čete plakati". Gogolj se na to brzo oprostio s carem, ali odlikovanja nije primio. U "Revizoru" je bezprimjernom istinom i jednostavnšću a uz to vanrednim humorom prikazano stanje uprave u Rusiji, gdje su javni interesi bili pri-

pušteni skribi bilo koga, dok su visoki krugovi o tom vrlo malo vodili računa. Lastovanje, izrabljivanje i izarljivanje masa, bilo je da dnevnom redu i pod tim sistemom živile su čitave generacije u takovo moralnoj i obrazovnoj podredjenosti, da nije bilo nikakovo iznenadjenje nači gotovo svugde, a osobito u malogradskim ambientima razne uprave u rukama nesposobnih i podmitljivih lica. Taj porok podmitljivosti "Revizoru" je frapantno ilustriran u prizoru, kad i varoški upravnici dolaze do toga, da to božnjeg revizora Hlestakova nastoje novcem udobrovili i predobiti za se, samo da prodje uz zamjere i kazni, koje se boji i koja se bojazan kulminatno očituje pri svrhi komedije, kad ih prevarene saleći kao grom vjest, da dolazi pravi "revizor". Gogolj je doista vrlo dobro poznavao mali svjet i život, pa zato ova satira dobiva još više na svojoj vrednosti, jer je potekla od Čovjeka Rusa, kojemu se um ljudski danas Širok svjet klanja, a gorka njegova istina još uvek bješu Široku Rusiju; jer da je se na ovom mjestu smijati se "Revizoru" znala zgražati nad prizorima i licima u njemu iznesenim, nebi bila valjda ni u posljednje doba doživjela poznate poraze i težke unutarnje trizvice. O igri u "Revizoru" nije moguće naći dovoljno riječi da ju se pohvali. Težko, da je ikoja družina kadra da ga predstavi tolilikom intuicijom, s tolilikom efektom, s tolilikom naravnosću. Spomenut momenat u prvom redu g. Fijan, koji je od početka do konca imao na se uprte oči cijelog občinstva zadivljena njegovom nenađašnjom igrom. On je da "Revizora" učinio pravu svoju kreaciju i kad ga glumi, vidiš da mu je svaki kret, svaka rječ učinak diktirana od bogoduhog velikog ruskog pisa, da on oživljuje u podpunoj slici junaka njegove komedije. Divili smo se Fijanu, koji u ovoj igri pokazuje još svoju umjetničku svježost i mnogostranoj akcije, jer ga nalaži vazda velika koli u tragiraju, toli u vjeselju, frivojli akciji. Načinska stvar, da je za to bito burno, oduševljeno aplaudirani i izazvan više puta na pozornici. Sve druge uloge odigrane su jedna bolje od druge. G. Marković kao gradski upravitelj dokazao je nepobitnu krasnu vještina, liepe sposobnosti, a onda uzan redom svi drugi i Rašković i Barbarić i Gerašić i Bojnović pa onda Grinčut i Sošetek. A tek Grund! Tko ga je od nas u nedjelju vidi, taj sigurno neće više nikad zaboraviti tog podpunog glumčavog umjetnika, koji na osobit način osvoja simpatije publike svojom pojavorom, svojom igrom, u kojui mu je težko natičakmaca. Liepo su radile gdje Savic i Lyanka, a onda gdje Ilančić i Frôte. Kazalište je u subotu bilo vrlo ilepo posjećeno, u nedjelju pak najlepše, kao za "Hasanaginicom", koja se sinčo opet dala također pred punom kreatom kucućom. Radi smrti majke gdjca Vilhar moralia je prekucjeli krenuli brzo u Zagreb, pa ju je sićin u ulozi vlahinje robinjice vrlo krasno zamjenila gdjca Car.

Ovdje ćemo rado da spomenemo i orkestar našeg "Hrvatskog Sokola", koji je sve večeri u međudjincima ilepo svirao pod vještom upravom kapeljnika g. Melichara. Sinoč bila je zadnjina, oprostna večer ensemblea zagrebačkog kazališta, te su nas nočas vrli umjetnici ostavili krenuvši u Pulu, gdje će dati jednu smanu predstavu ("Hasanaginicu") u "Narodnom domu" i odakle onda idu u Trst, da predstavljaju za 8 do 10 večeri. Tako je završeno ovo riedko, nezaboravno goštanovanje u našem gradu, a mi završujući ova naša izvješča ne možemo već drugo, nego reći da su u ponosni zašljeli, da nas zagrebački umjetnici do godine opet počaste, opet uzeni i oduseće, uvjerjavaju ih, da ih Šibenik žudi, da im se Šibenik divi, da im je Šibenik uviek spravan u susret sreću na dlanu, primati ih i gitati kao što se primaju i gađe rođenja braća, kao što oni s pravom i zazušlju. Vrla, nezaboravna braća i družino, sreća vas svuda sretala i opet vas k nama svratila. Da ste nam zdravo i veselo!

Šibenik članovima hrvat. kazališta. Noćas su krenuli članovi hrv. kazališta, te iz Šibenika sigurno podješi galutu i zadovoljni sa svakog pogleda. Šibenik ih je primio i počastio po njihovoj vrednosti i zasluzi i po bratstvu osjećajem. Ta počast dosegla je pak vrhunac sinoč i nočas. Preko predstave, iz pravog čina vrlovu umjetniku Fijanu prikazan je krasan dar šibenskih njegovih štovatelja i dar — lovov-vienac — s trobojnom vrpcom dramatskog diletantinskog kluba našeg hrv. "Sokola". Poslije drugog čina prikazan je sjajni dar isto da šibenskih štovatelja vrloj umjetnici Vavri, a svim drugim ženskim članovima ensemble poklonjene su krasne klete "cvieća s trobojim vrpcama. Pri koncu predstave Fijan i Vavru bijahu obasuti bezkrainim, burnim odobravanjem, klicanjem i pljeskanjem, a sa loža strukovima cvieća, Bijahu galutu, duboko dirmui tim impozantnim

izkazom štovanja, ljubavi i divljenja. Sa ponoznicu Fijan uzključku: Živila Dalmacija! Živilo Šibenik, do vidjenja, — ako Bog da! Na to mu občinstvo odvrti frenetičnim pljeskanjem i klicanjem: Živilo Fijan! Živila Vavra! Živili umjetnici!

Pošle predstave, kad je Fijan izlazio, dočekan je u trijem i pred kazalištem od mnoga građanstva, i tu na prvi poklik g. načelnika dr. Krstelja: Živilo Fijan! prihvati cijelo godišnje vrijeme, a onda patriotskim pjevanjem, što se sve prometlo u krasnu i dostojanstvenu ovaciju njemu i svim pojedinim članovima. Fijan bi odpraćen sve tako do hotela "Krkavica", gdje su već bili neki drugi članovi i kamo dođe do malo i drugi. Posjedalo se i ostalo u vjeselju razgovoru i nazdravljanju sve do dva sata po ponoći, kad nadodge čas rastanka. Odpraćeni da paroboda lipom kitom štovatelja, s g. načelnikom i njegovom gospodrom u 2 sata i pol odstupiše se sa obale opet burno pozdravljeni. Svi galutu sa paroboda odzdravljaju, kličući: Živilo Šibenik, Živilo načelnik dr. Krstelj, Živili Šibenik!

Spomen ćemo još, da je u počast našim nezaboravnim umjetnicima pred kavonom "Dračar" dva put obdržan koncert vrlih tamburaša sa ratnih vježbenih brodova pripojenih školskom brodu "Schwarzenberg".

Iako prodje ovo kratko goštanovanje ensemble zagrebačkog kazališta, koje će u Šibeniku ostati za uviek u najmljijoj i najsladjoj usponjeni.

Učiteljska mjestoza za c. i k. školu mornarice bojne u Šibeniku. U c. i k. školi za brodske mladiće u Šibeniku imaju se posputni 1. rujna o. g. četiri učiteljska mjesto, i to najprije privremeno. Za ova mjesto uzimaju se u obzir samo neoženjeni učitelji. Oni moraju biti vješti njemačkom i hrvatskom jeziku, a jedan mora osim tega poznavati i mađarski. Ova se poznavanje moraju dokazati svjedočbama. Natjecatelji koji dočakuju svoje osposobljenje za gradjanske škole, i koji se obvezu da će služiti najmanje dvije godine u ovom mjestu, imat će prije jednakim okolnostima prednost. Učitelji ovih škola spadaju u činovnike mornarice za učiteljevanje; najprije stoje u X. razredu čina, te poslije ukupne službe od 12 godina, od kojih su 10 spровeli u ratnoj mornarici, mogu biti pomaknuti u IX. razred, a u slučaju stečena osposobljenje za gradjanske škole, pošto dobijaju V. doplatu, zbog dužne službe, u VIII. razred čina. Potankosti za slučaj natjecanja nalaze se u "Smotri" na hrvatskom, a u "Objavitelju" u njemačkom jeziku!

Ubožkom domu udilešje K da počaste usponenu Tonke Zorić, Josip Tambaca 2, Matija Kronja 1, Jovan Mirović 1, Uroš Borčilo 2, Ante Zorić 2, Stjepan Zmajčić 1, Samuel Putret 2. Da počaste usponenu Ivance Sponza: Obitelj p. D. Pasini K 2, Antun Cosolo 2, Vilić Beršo 2, Matijević Kulić 1, Petar Juliani 2. Da počaste usponenu Uršule Carmeli: Antica ttd. Medić K 2. Uprava "Ubožkog domu" svima našimradnje zahvaljuje.

Smrt uzorina glavara. Jutros iz Rogoznice stiže nam putni glas, da je onđe u 6 sati jutra nakon duge i težke bolesti premiruo seoski glavar, žarki rodoljub, Šimun Lovrić Caparin. Ova vješt razlužit će bez sumnje cijelu Rogoznicu u svu joj prostranu okolicu, kao i sve one, koji su dobrog pokojnika poznavali. Pokojni Šime Caparin bio je od svakoga ljubljen, on nije bio nepririjetljiv, nije mu mogao imati, jer uviek i sa svakim dobrim, svakoga je často i svakome se nemaće svojim uzornim poštenjem makar se borio za život u kritičnim zadnjim godinama. Zauzetan za svoje mjesto bio je kao glavar duševnu što se god poduzimalo za dobro. Rogoznicu i bio bi joj bez sumje još mnogo korisito, da ga nije nemila smrt otetala rano gorko učvilijenjo obitelji i zavičaju. Dobrome, poštne pokojniku bila laka rodna gruda, a obitelji i svojiti naše najdubljije, najiskrsnije saučešće!

Odlikanovi bješe počastnom diplomom naši sugrađani gosp. Joso Tambaca za vino "Plavinić" i gosp. Franjo i Krste Sunara za vino "Trbljan" što izložiše na vinskoj izložbi u Beču. Cestitamo.

Razprodane svečanosti prigodom 40. godišnjice utemeljenja "Hrv. Čitaonice" u Murteru, dneva 29. t. m. godine 1909.: 1. Razsvjeta u večer dneva 28. dvorane "Čitaonice" i glavice Sv. Roka. 2. Dne 29. u 8 sati jutro doček gestiju. 3. U 9 st. sakupit će se članovi u družstvenu Dvoranu, odklen će se uputit sa "Hrv. Sokolom" do župne crkve, gdje će biti prvoj sv. Misa u staroslavenskom jeziku. 4. Poslije sv. Mise povratak u družstvenu Dvoranu gdje će g. predsjednik obdržati prigodno slovo. 5. Zajednički objed. 6. Doček gestiju Betine u 3 sata pr. p. 7. U 5 sati Sokolske vježbe na

"Zrjemcu". 8. U 7 sati Narodno Kolo. 9. U 9 sati pozdrav i odlazak gestiju.

Šibenska Glazba svira večeras pod zgradom "Hrvatskog Sokola" u počast njegovom starješini Dr. Ivi Krstelju, Šibenskom načelniku, u oči njegova sutrašnjeg imendana.

Požar u Drvaru. Dozajemo da je usled grčke električne struje buknuo u Drvaru silan požar, koji da je uništilo dio onih šuma, te radionice i pilana Steinbeisa, Šteta ručuna se na dva milijuna kruna.

Pravilnik za čišćenje dimnjaka u gradu, glasovan u sjednici občinskog vjeća, a odobren od namjesništva i poglavarstva stupio je u počupnu krepost. Taj pravilnik ustanavljuje dužnosti dimnjaka i nameće dužnost kućevlastnicima, odnosno stanašima da u utančene rokove, a i uvek, kad god se ukaže potreba, dađu očistiti dimnjake, peći, štednjake i ost. U njemu se naznačene i dimnjakačke pristojbine. Ovalašeni gradski dimnjakač od občine jest gospodin Josip Šoštarić. Svaki kućevlastnik ili stanar koji bi radio na način, da tom dimnjaku sprići ili oteža vršenje služene dužnosti podstavljaće će pod zakonom propisane kazni.

Dovedeni u uze okrugljeni sudija. Već smo javili da su na Dušovski ponedjeljak našli utopljeni u bunaru „Požari“ Anticu ženu Tome Mačukat iz Vodica i da se sumnja zločinstvu. Ovih dana bijahu iz Vodica dovedeni u zatvor Tome Mačukat muž pokojnici, njegova priežnica Juste Mijić i dve joj sestre Ružica i Filipa, pa otac ovih Matoš Mijić i zet pokojnice Ivo Lakoš.

Tko je našao jedan ključ, neka ga donese na naše uredništvo, a neće mu faliti dobra ruka.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Tražim djevojku od srednjeg doba ili udovicu sa djecom

da me usreći i da me pazi do smrti. Ja sam zadovoljan nju odmah označiti, ali samo kada bi dočinila imala do 2000 kruna. Ja sam udovac bez dejce, katolik, godina 36. Imadem stanje što vredi do 20.000 kruna. Pišati na adresu: Markiol Gaspic pk. Petra iz Tribunja.

Po sebi funkcionirajući namještaji za podizanje vode iz dubokih vrela
grad: najveća slavenska firma u monarhiji
Antun Kunz
c. k. dvorski dobavljač Hrvate, Morave, cijenjeni budava i Francuska.

Prodaje se jedna kuća u blizini samostana sv. Lovre sa izgledom na more. Obraćati se na uredništvo.

1-5

Oglasujte „Hrvat. Rieči“.

Prodaje se kuća

u gradu na dva, odnosno tri poda sa prostranim pomješćima, aviljom, gusternom. Ukupno 5 soba, kuhinja i 4 konope. Za potanje obaviti se obratiti se na uredništvo našeg lista.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA - PODRUŽNICA - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korenut u ček prometu; ekskomptuje mjenice, finansira trgovske poslove, obavlja inkaso, pohtrajuje i upravlja vrednjine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju i uz povoljne uvjete.

DIONIČKA GAVNICA

K 1,000.000

Pričuvna zaklada i pritičci K 150.000.
Centralka Dubrovnik - - - - - Podružnica u Splitu i Zadru. Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, občinama i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod zdržavanja. Revizija srećaka i vrednostnih papira бесплатно. Unovčenje kuponu bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, dragocjenosti i t. d. uz najkulantnije uvjete.

38-52

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove ekskomptuje mjenice, daje predujmove na vrednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebreni novac, te

banknote i unovčenje, kupovne i izdribane papiere uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje dozvane na sva glavnja tržista monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukravljivanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvajestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Poseđuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najnije uvjete. 42-52

Sasvim badava svakomu

ura sa lancem

Da našu tvrdku kao i naše nove žepne ure za gospodu i gospodje objavimo, razaslijemo svakomu uz pripisano K 1 - za troškove (također u poštanskim markama) krasnu uru sa lancem i naš ilustrirani cienik.

Pišite odmah na tvrdku:

HEINRICH WEISS,
Beč 99. Poštanski pretinac. 4-26

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Žrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiek, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadružna stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete slijedeće vrste osiguranja

I. Na ljudski život:

- osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
- osiguranje mirza;
- osiguranja životnih renta.

- Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovinina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.

- Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.

- Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

II. Protiv štete od požara:

- Osiguranja zadruge (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).

- Osiguranja pokretnina (pokućstva, dučanskih robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).

- Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadržana imovina u svim odjelima iznosi: K 1,410.816.28

Od toga jamčene zaklade: K 1,000.000.00

Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00

Izplaćene odštete: K 2,619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjerenstvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Splitu.

Poslovnička u Splitu, ulica Do Sud br. 356. -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOJNE UVJETE.

42-52

Jedini je domaći osiguravajući zadružni

Obavijest.

Čast mi je javiti, da koncem lipnja prenosim moj „Hotel Krka“ s restoranom u kuću U nič, isto na obali, povrh kavane „Miramar“.

Preporučujem se svim mojim cijenjenim gostima i prijateljima i za buduće, uvjeravajući ih, da će svojski nastojati, da budu uvek i posez zadovoljni.

Šibenik, 14. svibnja 1909.

Frane Crljenko,
10 hotelier.

Da našu tvrdku kao i naše nove žepne ure za gospodu i gospodje objavimo, razaslijemo svakomu uz pripisano K 1 - za troškove (također u poštanskim markama) krasnu uru sa lancem i naš ilustrirani cienik.

Pišite odmah na tvrdku:

HEINRICH WEISS,
Beč 99. Poštanski pretinac. 4-26

HRVATSKA TISKARA I KNJIGOVEŽNICA - ŠIBENIK.

TISKARA

Obskrbljena je sa najmodernijim i najsavršenijim strojevima, te prima sve u štamparsku struku zasjecajuće radnje od najjednostavnijih do s najfinijim ukrasima izradjenih, a sve uz umjerene cene.

Izradjuje svakovrstne radnje kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike trgovce itd. itd., te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu plesne redove, osmrtnice itd. itd.

KNJIGOVEŽNICA

Obskrbljena je sa strojem za pozlaćivanje i sa najnovijim slovima, te izvršuje sve knjigovežke radnje sa tiskom u bojama, posrebljenim i pozlaćenim, a prima naručbe za izradbu raznih galerijskih predmeta, kutija, okvira itd. itd.

Preporuča za to svoje proizvode slavnom občinstvu, a napose trgovcima, zavodima i družtvima.

Jedina hrv. tvornica voštanih svieća VI. Kulića u Šibeniku